

**Київський національний торговельно-економічний університет
Харківський торговельно-економічний інститут**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економічний аналіз

повна назва навчальної дисципліни

для підготовки
студентів ступеня
вищої освіти

бакалавр

року набору 2019

молодший бакалавр,
бакалавр чи магістр

галузі знань

07 Управління та адміністрування

шифр і назва галузі знань

спеціальності

072 Фінанси, банківська справа та страхування

шифр і найменування спеціальності

освітня програма

Державні фінанси

назва освітньої програми

академічні групи

Ф-19, ЗФ-19

шифри академічних груп

статус дисципліни

обов'язкова

Харків, 2021 рік

Розробник:

Ганін Віктор Іванович,
професор кафедри міжнародного бізнесу,
фінансів та обліку, кандидат економічних наук,
професор

прізвище, ім'я, по батькові повністю, посада повністю, науковий
ступінь, вчене звання повністю

підпис

В. І. Ганін
ініціали та прізвище

Керівник (гарант) освітньої
програми

Шелест Олексій Леонідович,
доцент кафедри міжнародного бізнесу,
фінансів та обліку, кандидат економічних наук,
доцент

Програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри
міжнародного бізнесу, фінансів та обліку

Програму розглянуто та затверджено на засіданні методичної комісії інституту,
протокол від 17.05.2021 р. № 7.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни «Економічний аналіз» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Метою викладання навчальної дисципліни «Економічний аналіз» є формування теоретичних знань та фахових компетентностей щодо системного оцінювання діяльності підприємств, виявлення внутрішніх резервів раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні і практичні засади побудови економічного аналізу на підприємстві.

Міждисциплінарні зв'язки вивчення навчальної дисципліни «Економічний аналіз» ґрунтуються на знаннях навчальної дисципліни «Економічна теорія», «Економічна інформатика», «Економіка та фінанси підприємства», «Статистика», «Бухгалтерський облік», «Основи підприємництва», «Фінанси, гроші та кредит» та є основою для подальшого засвоєння навчальної дисципліни «Моделювання фінансово-господарської діяльності підприємства».

Мова викладання – українська.

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна забезпечує набуття студентами:

загальних компетентностей:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

фахових компетентностей:

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК04. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

програмних результатів навчання:

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

ПР08. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.

ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Економіка і економічний склад мислення. Роль економічного аналізу в управлінні виробництвом і підвищенні його рентабельності.

Економічний склад мислення. Поняття і значення аналізу господарської діяльності. Предмет курсу, його місце в навчальному плані підготовки фахівців з економіки. Мета дисципліни та основні завдання. Економічний аналіз як галузь економічної науки. Роль аналізу господарської діяльності в управлінні виробництвом і підвищенні його ефективності. Об'єкти і суб'єкти аналізу. Зміст аналізу. Основні категорії економічного аналізу. Зв'язок аналізу господарської діяльності з іншими науками.

Тема 2. Методологічні основи та інформаційна база економічного аналізу.

Методологічні основи економічного аналізу. Метод економічного аналізу та його складові елементи. Характеристика основних категорій економічного аналізу.

Система економічної інформації. Характеристика найважливіших груп інформації, яка використовується в економічному аналізі. Поняття і загальні принципи організації аналізу. Організаційні форми та виконавці аналітичної роботи на підприємстві. Основні етапи і послідовність проведення економічного аналізу на підприємстві. Складання програми аналізу.

Підбір і аналітична обробка економічної інформації. Узагальнення і оцінка результатів аналізу. Формування пропозиції за результатами аналізу і контроль за їх виконанням.

Тема 3. Способи обробки і відображення аналітичної інформації. Факторний аналіз.

Класифікація та характеристика прийомів економічного аналізу. Економіко-логічні (традиційні) прийоми економічного аналізу: порівняння, типізація, деталізація, балансовий прийом, прийоми елімінування. Їх суть, сфера застосування. Економіко-математичні прийоми та моделі економічного аналізу: детермінованого та стохастичного моделювання, моделювання фінансових ситуацій. Їх суть і можливості використання. Евристичні прийоми аналізу: експертні оцінки, прийоми активізації творчого мислення.

Способи вимірювання впливу факторів у детермінованому аналізі. Спосіб ланцюгової підстановки. Індексний спосіб. Спосіб абсолютних різниць. Спосіб відносних різниць. Спосіб логарифмування. Способи вивчення стохастичних (кореляційних) взаємозв'язків в аналізі господарської діяльності.

Тема 4. Аналіз виробництва продукції, робіт, послуг.

Система показників і факторів виробництва та реалізації продукції. Вимірники рівня показників. Значення, завдання і джерела даних аналізу. Загальна оцінка рівня виконання програми, динаміки показників обсягу випуску та реалізації продукції. Аналіз впливу факторів на відхилення показників.

Аналіз асортименту і структури випуску продукції. Методика розрахунку впливу асортиментно–структурних зрушень на показники діяльності підприємства. Аналіз якості продукції, робіт і послуг. Аналіз впливу зміни якості на економічні показники роботи підприємства. Аналіз ритмічності діяльності. Аналіз комплектності виробництва. Оцінка резервів росту випуску і реалізації продукції.

Тема 5. Аналіз попиту, стану ринку й обсягу реалізації продукції (робіт, послуг).

Значення й завдання оцінки попиту на продукцію та послуги підприємства.

Оцінка рівня виконання прогностичних показників та динаміки реалізації продукції. Аналіз виконання плану реалізації продукції суб'єктом господарювання. Оперативний аналіз виконання плану реалізації продукції. Аналіз виконання договірних зобов'язань щодо відвантаження продукції.

Методика оцінки обсягів і динаміки реалізації продукції та послуг; аналізу виконання зобов'язань за зовнішньоекономічною діяльністю підприємства; оцінки конкурентоспроможності підприємства на зовнішніх ринках та ефективності експортних операцій.

Тема 6. Аналіз організаційно-технічного рівня виробництва.

Сутність і мета аналізу організаційно-технічного рівня й розвитку виробництва. Послідовність і основні етапи економічного аналізу організаційно-технічного рівня виробництва. Завдання аналізу організаційно-технічного рівня виробництва й прийоми аналізу. Оціночні показники організаційно-технічного рівня виробництва (показники технічного рівня, виробничо-технологічні показники, економічні показники).

Тема 7. Аналіз виробничих ресурсів підприємства.

Задачі аналізу і загальна оцінка стану основних фондів. Аналіз структури основних виробничих фондів. Показники ефективності використання основних фондів. Екстенсивне й інтенсивне використання устаткування матеріально-технічного забезпечення структури матеріального балансу. Аналіз використання матеріальних ресурсів. Аналіз руху запасів.

Тема 8. Аналіз динаміки забезпеченості підприємства трудовими ресурсами.

Аналіз динаміки забезпеченості підприємства трудовими ресурсами. Аналіз використання робочого часу. Факторний аналіз продуктивності праці.

Аналіз трудомісткості виробничої програми. Аналіз формування і використання фонду заробітної плати.

Тема 9. Аналіз витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) та показників рентабельності підприємства

Аналіз загальної суми витрат на виробництво продукції. Аналіз витрат на одну гривню товарної продукції. Аналіз витрат за елементами витрат та калькуляційними статтями. Аналіз прямих (умовно-перемінних) витрат. Аналіз

непрямих (умовно-постійних) витрат. Аналіз собівартості окремих видів продукції. Оперативний аналіз собівартості продукції.

Аналіз показників рентабельності підприємства. Аналіз коефіцієнтів рентабельності, ефективності господарської діяльності підприємства. Аналіз впливу факторів на рентабельність реалізованої продукції. Оцінка впливу рентабельності виробів, що випускаються, на рентабельність реалізованої продукції. Рентабельність власного капіталу.

Тема 10. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства та фінансового стану підприємства

Поняття фінансових результатів підприємства. Аналіз рівня динаміки показників фінансових результатів діяльності підприємства. Горизонтальний і вертикальний аналіз балансу. Аналіз валового прибутку від реалізації продукції. Аналіз інших фінансових результатів.

Фінансовий стан підприємства. Загальна оцінка фінансового стану підприємства. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства. Аналіз фінансової стійкості підприємства. Аналіз ефективності використання оборотного капіталу. Аналіз грошових потоків.

4.2. Структура навчальної дисципліни за формами навчання

Теми дисципліни	Обсяг у годинах																																								
	денна форма										заочна форма																														
	повна					скорочена					повна					скорочена																									
	усього	у тому числі				усього	у тому числі				усього	у тому числі				усього	у тому числі																								
Л		СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ		СРС	Л	СЗ	ПЗ		ЛЗ	СРС	Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС																		
Тема 1. Економіка і економічний склад мислення. Роль економічного аналізу в управлінні виробництвом і підвищенні його рентабельності	14	2	2	-		10									16	-	-			16																					
Тема 2. Методологічні основи та інформаційна база економічного аналізу.	20	4	2	2		12									17	1	-			16																					
Тема 3. Способи обробки і відображення аналітичної інформації. Факторний аналіз	20	4	-	4		12									20	1		1		18																					
Тема 4. Аналіз виробництва продукції, робіт, послуг	18	2	-	2		14									20	1		1		18																					
Тема 5. Аналіз попиту, стану ринку й обсягу реалізації продукції (робіт, послуг).	16	2	-	2		12									17	1	-			16																					
Тема 6. Аналіз організаційно-технічного рівня виробництва	16	2	-	2		12									17	1	-			16																					
Тема 7. Аналіз виробничих ресурсів підприємства	20	2	-	4		14									18	1		1		16																					
Тема 8. Аналіз динаміки забезпеченості підприємства трудовими ресурсами	16	4	-	2		10									17			1		16																					
Тема 9. Аналіз витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) та показників рентабельності підприємства	18	2	-	2		14									18	1		1		16																					
Тема 10. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства та фінансового стану підприємства	22	4	-	4		14									20	1		1		18																					
Усього годин / кредитів ECTS	180/6	28	4	24		124									180/6	8		6		166																					

Навчальні матеріали з освітнього компоненту доступні на Порталі навчальних ресурсів та інформаційної підтримки освітнього процесу інституту: для денної форми навчання <http://beta-edu.htei.kh.ua/moodle/course/view.php?id=5199> та для заочної форми навчання <http://beta-edu.htei.kh.ua/moodle/course/view.php?id=5271>.

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Економіка і економічний склад мислення. Роль економічного аналізу в управлінні виробництвом і підвищенні його рентабельності

1. Основні передумови виникнення економічного аналізу як науки.
2. Господарська діяльність як об'єкт економічного аналізу.
3. Етапи розвитку економічного аналізу.

Тема 2. Методологічні основи та інформаційна база економічного аналізу.

1. Системний підхід в економічному аналізі.
2. Аналітичний метод і принципи аналітичного дослідження.
3. Моделювання. Види моделей. Використання моделювання в економічному аналізі.

**Тема 3. Способи обробки і відображення аналітичної інформації
Факторний аналіз.**

1. Використання балансових розрахунків для вилучення величини невідомих показників і факторів.
2. Економіко-математичні прийоми та моделі економічного аналізу: детермінованого та стохастичного моделювання.
3. Моделювання фінансових ситуацій.

Тема 4. Аналіз виробництва продукції, робіт, послуг

1. Інформаційна база аналізу виробництва продукції, робіт, послуг.
2. Оцінка динаміки обсягу продукції виробництва. Вимірники, які використовуються для обчислення динаміки показників.
3. Аналіз комплектності й ритмічності роботи підприємства.

Тема 5. Аналіз реалізації продукції

1. Факторний аналіз зміни вартості реалізованої продукції.
2. Оцінка резервів підвищення обсягів випуску та реалізації продукції.
3. Методика аналізу виконання зобов'язань за зовнішньоекономічною діяльністю підприємства.
4. Оцінка конкурентоспроможності підприємства на зовнішніх ринках та ефективності експортних операцій.

Тема 6. Аналіз організаційно-технічного рівня виробництва

1. Аналіз динаміки технічного рівня виробництва, темпів її оновлення.
2. Підвищення організаційно-технічного рівня виробництва як важлива передумова підвищення прибутковості підприємства, його конкурентоспроможності.

Тема 7. Аналіз виробничих ресурсів підприємства

1. Оцінка динаміки оновлення й модернізації основних фондів, фондоозброєності праці.

2. Аналіз потреби підприємства в матеріальних ресурсах і рівня виробничих запасів.

Тема 8. Аналіз динаміки забезпеченості підприємства трудовими ресурсами

1. Факторний аналіз продуктивності праці.
2. Аналіз трудомісткості виробничої програми.
3. Аналіз формування і використання фонду додаткової заробітної плати.

Тема 9. Аналіз витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) та показників рентабельності підприємства

1. Аналіз комплексних статей витрат: витрати на утримання й експлуатацію устаткування, цехові, загальногосподарські, позавиробничі.
2. Аналіз резервів зниження собівартості продукції.
3. Система показників рівня витрат підприємства.

Тема 10. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства та фінансового стану підприємства

1. Оцінка можливостей збільшення прибутку підприємства.
2. Аналіз факторів зміни рентабельності, резерви зростання.
3. Аналіз майна підприємства і джерел його покриття. Аналіз змін у складі і структурі активів балансу в динаміці; оцінка співвідношення основного й оборотного капіталу; аналіз структури основних і оборотних активів.
4. Оцінка впливу змін у структурі джерел коштів на фінансовий стан підприємства.
5. Узагальнюючі й проміжні показники ліквідності: методи обчислення, оцінка їх відповідності оптимальним значенням.
6. Узагальнення результатів аналізу фінансового стану підприємства.

Зміст, порядок виконання та критерії оцінювання самостійної роботи студентів наведено на Порталі навчальних ресурсів та інформаційної підтримки освітнього процесу інституту: для денної форми навчання <http://beta-edu.htei.kh.ua/moodle/course/view.php?id=5199> та для заочної форми навчання <http://beta-edu.htei.kh.ua/moodle/course/view.php?id=5271>.

Організація самостійної роботи студентів регламентується нормативними документами:

- Положенням про самостійну роботу студентів Харківського торговельно-економічного-інституту КНТЕУ;
- Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ.

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНІ НАВЧАЛЬНИМ ПЛАНОМ

Не передбачено навчальним планом

7. ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Для визначення рівня засвоювання студентами навчального матеріалу використовуються такі форми оцінювання та схема розподілу балів:

Осінь-весна 2021/2022 н. р.

№	Рейтингові оцінки	Макс. бали за формами навчання	
		денна	заочна
1	Поточний контроль	60	60
1.1	<i>Тема 1</i>		
	Виконання есе та презентацій	2	
	Виконання завдань для самостійної роботи		4
	Тестування на Порталі	2	2
1.2	<i>Тема 2</i>		
	Виконання есе та презентацій	5	
	Виконання завдань для самостійної роботи		4
	Тестування на Порталі	2	2
1.3	<i>Тема 3</i>		
	Виконання практичних завдань	6	
	Виконання завдань для самостійної роботи		4
	Тестування на Порталі	2	2
1.4	<i>Тема 4</i>		
	Виконання практичних завдань	3	
	Виконання завдань для самостійної роботи		4
	Тестування на Порталі	2	2
1.5	<i>Тема 5</i>		
	Виконання практичних завдань	3	
	Виконання завдань для самостійної роботи		4
	Тестування на Порталі	2	2
1.6	<i>Тема 6</i>		
	Виконання практичних завдань	3	
	Виконання завдань для самостійної роботи		4
	Тестування на Порталі	2	2
1.7	<i>Тема 7</i>		
	Виконання практичних завдань	6	4
	Тестування на Порталі	2	2
1.8	<i>Тема 8</i>		
	Виконання практичних завдань	3	4
	Тестування на Порталі	2	2
1.9	<i>Тема 9</i>		
	Виконання практичних завдань	3	4
	Тестування на Порталі	2	2
1.10	<i>Тема 10</i>		
	Виконання практичних завдань	6	4
	Тестування на Порталі	2	2

№	Рейтингові оцінки	Макс. бали за формами навчання	
		денна	заочна
2	Підсумковий семестровий контроль (письмова екзаменаційна робота)	40	40
2.1	Завдання на оцінювання теоретичних знань (комп'ютерне тестування)	10	10
2.2	Завдання на оцінювання практичних навичок (розрахунково-аналітичне або ситуаційне завдання)	10	15
2.3	Завдання на оцінювання професійних вмінь (розрахунково-аналітичне, ситуаційне, або творче завдання)	20	15
3	Оцінка з дисципліни	100	100

Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за 100-бальною шкалою та шкалою ЄКТС. Умовою допуску до підсумкового семестрового контролю є виконання програми навчальної дисципліни і отримання оцінки за виконання завдань поточного контролю не менше ніж 36 балів. Мінімальна загальна кількість балів для отримання позитивної оцінки з дисципліни – 60.

Організація та проведення контрольних заходів регламентується нормативними документами:

- Положенням про оцінювання результатів навчання студентів у Харківському торговельно-економічному інституті;
- Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському торговельно-економічному інституті.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

8.1. Основні джерела інформації

1. Ганін В. І. Економічний аналіз: методологія, організація, методика, практикум : навчальний посібник / К. Д. Гурова, В. І. Ганін – Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2019. – 308 с.
2. Міщук Г. Ю. Економічний аналіз: навчальний посібник / Г. Ю. Міщук. – Рівне : Національний університет водного господарства та природокористування, 2017. – 156 с.

8.2. Додаткові джерела інформації

3. Антонюк О.П. Економічний аналіз: посібник – Київ: «Ліра-К», 2016. – 320 с.
4. Кіндрацька Г.І. Аналіз господарської діяльності : підручник. / Г.І. Кіндрацька, А.Г. Загородній, Ю.І. Кулиняк. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. – 320 с.
5. Кіндрацька Г.І. Аналіз господарської діяльності : практикум / Г. І. Кіндрацька, А. Г. Загородній, Ю. І. Кулиняк. – 2-ге вид., доопрац. і допов. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 156 с.